

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI ÜZERİNE ANALİTİK BİR YAKLAŞIM: POPÜLER BİR ALAN MI, KALKINMAYA DAYALI BİR UYGULAMA MI?

Bülent GÜLÇUBUK¹

Özet

Son yıllarda “kırsal kalkınma” olgusu sıkça gündeme gelmekte ve tüm insanların mutlu ve refah içinde yaşadığı bir ortam dileği ve stratejisi ile kırsal alanlarda yaşayanlara yönelik kalkınma arayışları hızlanmıştır. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye de kırsal kalkınma olgusuna daha fazla kaynak, bilgi ve zaman ayırma durumuna gelmiştir. Yoksulluk, çevre, küresel kirlenmeler, dramatik göç hareketleri, toprak kirlenmeleri, içilebilir su kaynaklarının sınırlılığı ve dezavantajlı nüfus grupları her toplumu ve bireyi doğrudan ilgilendirir hali gelmiştir. Sorunların çözümünde kırsal kalkınma politikaları, uğraşları öncelikle devreye girmektedir. Özünde belirli bir kırsal alan içinde yaşayan insanların bir bütün olarak tarımsal, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda kalkınmalarına ve çevre duyarlılığına yardımcı olacak tüm unsurların harekete geçirilmesine ve bunların optimal düzeyde yer almasına dayanan kırsal kalkınma politikaları; kırsal alandaki toplumların ekonomik, toplumsal ve kültürel olanaklarını geliştirmek, bu toplumları ulusal yaşam düzeyine kavuşturmak, onların ulusal gelişmeye bütünüyle katılımlarını sağlamak üzere, toplulukların ve devletin birleşik çabaları sonucu ortaya çıkan ilerlemeyi kapsayan politiklardır. Bunlardan hareketle özellikle gelişmekte olan ülkelerde büyümeye dayalı politik öncelikler yerini giderek toplumun tamamını kapsayan kalkınma arayışlarına bırakmaktadır. Cinsiyet eşitliği, yoksulun güçlendirilmesi, açlık sorununun azaltılması, çocuk ölümlerinin azaltılması, eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik, iyi yönetim, katılım-katılımcılık-sürdürülebilirlik, çevre duyarlılığı, işsizlik-yoksulluk, pazara ve kredi kaynaklarına erişim, tabana dayalı örgütlenme gibi hedefler kırsal kalkınma yaklaşımlarının özünü ve ortak yanlarını oluşturmaya başlamıştır.

---

¹ Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü
gulcubuk@agri.ankara.edu.tr

AB sürecinde Türkiye’de kırsal alanda önemli değişiklikler yapılmaya çalışılmaktadır. Kırsal alanı cazip bir yaşam alanı haline getirmek için fırsatlar, olanaklar yaratılmaya çalışılmaktadır. Çoğunlukla “tarım politikası” önceliğini taşıyan bu yaklaşımlar kırsal nüfusun gereksinimlerine yanıt vermekte yetersiz kalmakta ve kırsal nüfusu yerinden göçe ve farklı arayışlara itmektedir. Tepeden-merkezden belirlenen politikalar yerelde duyulan gereksinimleri çözmekte yetersiz kalmaktadır. Popüler bir uygulama alanı ve genellikle de başta AB olmak üzere uluslar arası kaynaklara dayalı olarak uygulanmaya çalışılan kısa erimli kırsal kalkınma uygulamaları yerel kapasiteyi güçlendirmekten ve yerel öncelikleri-sorunları belirlemekten yoksun olduğu için hedefe ulaşmada yetersiz kalmakta ve sürdürülebilir, kalıcı sonuçların elde edilmesine olanak tanımamaktadır. Oysa tabanı-yereli dikkate alan kırsal kalkınma uygulamaları; kırsal ekonomilerin canlandırılmasını, çeşitlendirilmesini, bilgi ve teknolojinin kırsala ulaşmasını-yaygınlaşmasını, sürdürülebilir-kalıcı sonuçları elde etmeyi, kırsalda yaşam kalitesinin yükseltilmesini ve daha da önemlisi kırsal halkın tabandan gelen dinamiklerle kalkınmasını ve kendine yeterli hale gelmesini hedef almalıdır.

Bu bildiride, kırsal kalkınma alanında ortaya çıkan değişimler, yeni yaklaşımlar ele alınacak, Türkiye’de giderek popüler bir uğraşı ve politika uygulama alanı haline gelen kırsal kalkınma çalışmaları tartışıldıktan sonra tabana dayalı ve yerel öncelikleri dikkate alan kırsal kalkınma yaklaşımları konusunda tüm dünyadaki tartışmalar ışığında bilgi verilecektir.

Anahtar kelimeler: Kalkınma, kırsal kalkınma, kırsal refah, tarım politikası.